

V. Lukić, M. Begić, J. Imamović

TEORIJSKI I PRAKTIČNI KOMENTAR ZAKONA O PREMJERU I KATASTRU NEKRETNINA

U našoj stručnoj literaturi ima malo izdanja koja se upuštaju u tematiku komentiranja zakona i propisa s područja geodetske djelatnosti. Jedno od takvih vrijednih izdanja je najnoviji bosanskohercegovački »Teorijski i praktički KOMENTAR ZAKONA o premjeru i katastru nekretnina« dr. Vladimira Lukića, Mustafe Begića i Jasmína Imamovića iz Sarajeva. Recenzenti su bili prof. dr. Mirko Tomić iz Zagreba, prof. dr. Smail Pašalić iz Sarajeva i doc. dr. Manojlo Miladinović iz Beograda.

Poznato je da su geodeti u SR Bosni i Hercegovini u osmom desetljeću pokrenuli najveću geodetsku inicijativu na cijelom jugoslavenskom prostoru, obnovom katastarske izmjere cijele Republike, aerofotogrametrijskom i numeričkom metodom katastarske izmjere.

Ta je inicijativa i stvarnost uvjetovala potrebu donošenja novog geodetskog zakona pod imenom: Zakon o premjeru i katastru nekretnina. Zakon je donesen 1984. godine i u sebi, kao prvi u Jugoslaviji, sadrži cjelovitu prostornu i pravnu komponentu iz područja evidencija o nekretninama.

Ranije postojeća grafička katastarska izmjera Bosne i Hercegovine s izrađenim katastarskim planovima u mjerilu 1:6250 i prema njoj izrađena evidencija o nekretninama, poznata u Jugoslaviji kao »popisni katastar«, više uopće nije mogla zadovoljavati današnje tehničke i imovinske potrebe u suvremenom životu ljudi i države kao cjeline.

Donijevši 1984. godine zakon, stekavši određena iskustva u jednoj novoj i do sada u jugoslavenskim mjerilima nepoznatoj tehnologiji vođenja tzv. objedinjene ili jedinstvene evidencije o nekretninama pomoću katastra zemljišta i zemljišne knjige, stvorili su se potrebni i pogodni uvjeti da se uz Zakon izradi i pravni i tehnički komentar, s uputama za primjenu Zakona za sve slučajeve i na svakom mjestu u Republici Bosni i Hercegovini.

Uz Komentar Zakona o premjeru i katastru nekretnina tiskan je u istom izdanju i Savezni jugoslavenski geodetski propis (Zakona o osnovama geodetske djelatnosti od interesa za cijelu zemlju, Sl. list SFRJ, br. 63/1990. od 26. X. 1990. god.) s kraćim pojašnjenjima i komentarom. Nadalje su uz Komentar tiskani: Zakon o financiranju geodetskih poslova, Odluka o usvajanju programa uspostavljanja katastra nekretnina i rješavanju imovinskopravnih odnosa koji su u funkciji uspostavljanja katastra nekretnina, za vrijeme od 1991. do 2000. godine, kao i sam Program u vezi s tom odlukom.

Na kraju je uz Komentar tiskana i Uredba kao posebno značajan geodetski propis o načinu čuvanja i korištenja geodetskih podataka katastarske izmjere i katastra nekretnina.

Kao vrijedni praktični prilozi dati su u Komentaru svi obrasci (tiskanice) koji se pojavljuju u postupku neposrednog osnivanja i uspostave katastra nekretnina, kao što su to razni zapisnici, rješenja, primjerci imovinskopravnih dokumenata i žalbi.

U Komentaru su u uvodnim razmatranjima u tekstovima:

- Sistemi evidencija nekretnina i prava u svijetu,
- Austrijsko-njemački sistem zemljišnih knjiga,
- Tapijski sistem,
- Katastar zemljišta i
- Nove jedinstvene evidencije nepokretnosti i prava na njima,

iznesena vrlo interesantna razmišljanja. Tako je posebno vrijedno istaknuti određena razmišljanja iz poglavlja o novim jedinstvenim evidencijama nekretnina kod nas.

Komentar navodi inicijative koje su na jugoslavenskim područjima poticale uvođenje suvremenih i jedinstvenih evidencija o nekretninama, s objedinjenim pravnim i prostornim komponentama, razlozima uspjeha i poteškoća, pa čak razmatra i već donijete zakone i propise u pojedinim republikama i pokrajinama u Jugoslaviji.

Imponira otvorenost autora Komentara u kritičkom osvrtu na sam Zakon u slijedećim razmišljanjima: »Autori smatraju da naročito brzo treba pristupiti dopunama prelaznih i završnih odredaba jer je postupak uspostavljanja nove evidencije dugotrajan i spor. Vremenski razmak između prestanaka važenja zemljišne knjige i stupanja na snagu katastra nekretnina je za dinamičnost predstojećih promjena veoma spor. To bi moglo onemogućiti promet nekretnina i zasnivanje hipoteka, kao jedne od pretpostavke kredita, koji opet treba da omogući prvi korak u sveopštoj kapitalizaciji.« (Posebna napomena M. B.: Ova posljednja rečenica ujedno je i odgovor o značaju postojanja zemljišne knjige svima onima koji u pravilu zastupaju mišljenje da je evidencija nekretnina u zemljišnoj knjizi nepotrebna ili malo vrijedna.)

Nadalje se u komentaru ističe da je posao uspostavljanja evidencije nekretnina vrlo složen, odgovoran i dugotrajan, što će predstavljati ozbiljne probleme u skorajšnjim procesima denacionalizacije, koja će bez sumnje bitno utjecati na osnove svih dosadašnjih imovinskopravnih odnosa u cijeloj Jugoslaviji.

To su vrlo zanimljive konstatacije, od kojih »strahuju« sve postojeće evidencije nekretnina u Jugoslaviji. Skori događaji koji su na tom području na pomolu to će i potvrditi.

Autorima Komentara treba odati priznanje na kvalitetnom radu. Komentar je tiskan 1991. godine u Sarajevu u nakladi 1200 primjeraka, a može se naručiti i kupiti pri Republičkoj upravi za geodetske i imovinskopravne poslove u Sarajevu.

Marijan Božićnik

Rudolf Sigl

GEODÄTISCHE ASTRONOMIE

U izdanju vrlo poznatog izdavača *Herbert Wichmann Verlag GmbH, Karlsruhe*, izašlo je 1991. godine četvrto izdanje knjige *Geodätische Astronomie* (Geodetska astronomija) na njemačkom jeziku, na 370 stranica sa 180 slika. Oznaka knjige je ISBN 3-87907-190-x, a adresa izdavača je 7500 Karlsruhe, Postfach 4320, Deutschland.

Autor knjige je sveučilišni profesor dr. ing. Rudolf Sigl, jedan od najpoznatijih svjetski priznatih stručnjaka iz područja geodetske astronomije, fizikalne i satelitske geodezije s *Technische Universität München*.

Prijašnja izdanja ove izuzetne knjige nisu prikazana u Geodetskom listu, stoga sada nastojimo to ispraviti. Prvo izdanje ove knjige izašlo je 1975. godine, a zatim je 1978. g. izašlo drugo prerađeno i dotjerano izdanje. Poslije toga slijedilo je treće izdanje 1982. g., a četvrto izdanje ove godine.

U knjizi su izloženi najvažniji načini astronomskog određivanja geografske širine, duljine i azimuta, koji su nezamjenjivi i danas u eri GPS-tehnologije pri rješavanju brojnih geodetskih zadataka. Date su vrlo jasno i teoretske osnove iz sferne astronomije, prikazani su odgovarajući instrumenti za mjerenja u geodetskoj astronomiji i navedene instrumentalne pogreške. Knjiga je namijenjena studentima na *Technische Universität München* iz geodetske astronomije, koja se predaje već dvadeset godina po šest sati tjedno. Ujedno je vrlo velika pomoć praktičarima koji žele primijeniti metode geodetske astronomije.

Knjiga je podijeljena u tri dijela sa 17 poglavlja i dodatak s tablicama i primjerima računanja:

I. dio: Teorijski temelji

1. Zadaci i značenje geodetske astronomije
2. Koordinatni sustavi i koordinate

3. Astronomski fundamentalni trokut i prividno dnevno kretanje zvijezda
4. Promjene ekvatorijalnih koordinata i koordinata u horizontalnom sustavu
5. Vrijeme
6. Zvijezdani katalozi i koordinate zvijezda
7. Princip, podjela i geometrijsko značenje načina opažanja

II. dio: Instrumenti i pomagala

8. Univerzalni instrument
9. Pasažni instrument
10. Instrumenti za opažanja na jednakim zenitnim daljinama, dodaci i pomoćni instrumenti
11. Mjerenje vremena
12. Pomoćna sredstva za pripravljanje programa (za opažanja)
13. Određivanje vremena pri poznatoj geografskoj širini
14. Određivanje širine pri poznatom vremenu
15. Simultano određivanje širine i vremena (duljine)
16. Određivanje azimuta
17. Određivanje geografske duljine

Dodatak: Tabele i primjeri računanja.

U prvom dijelu dati su teoretski temelji sferne astronomije. Naročita pažnja posvećena je prikazu koordinatnih sustava i njihovim vremenskim promjenama, zvjezdanim katalozima i skalama vremena.

Drugi dio prikazuje instrumente i pomoćnu aparaturu koja se primjenjuje u astrogeodetskim terenskim radovima.

U trećem dijelu vrlo su jasno prikazani najvažniji načini astronomskog određivanja vremena, širine, duljine i azimuta. Da bi to bilo što jasnije, u Dodatku su dani primjeri računanja, koji omogućuju da se te metode i praktično primijene.

Autor je u ovoj knjizi kao poznati znanstvenik iz geodetske astronomije i fizikalne geodezije i dugogodišnji profesor na Sveučilištu u Münchenu, s velikim iskustvom, našao pravu mjeru, tako da je sažeto i jasno izložio teoretske osnove sferne astronomije, instrumente geodetske astronomije i metode geodetske astronomije. Nije ulazio u nepotrebne detalje, nego je obradio ono što je nužno geodetskom stručnjaku u primjeni geodetske astronomije. S obzirom na nagao razvoj elektroničkih teodolita i »on-line«
priključenih elektroničkih računala postoje veliki izgledi da će ove metode geodetske astronomije geodetski stručnjaci moći sve lakše primjenjivati u praksi, dok su prije za njihovu primjenu trebali visokoobrazovani stručnjaci za izvođenje mjerenja i obračun. S obzirom na veliku perspektivu da će astronomske metode uskoro biti automatizirane, ova se knjiga može preporučiti studentima i geodetskim stručnjacima koji se bave ili će se baviti primjenom geodetske astronomije.

Nikola Solarić, Drago Špoljarić